

Sygn. akt

III AUa 94/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia **18 października 2017 r.**

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

	Przewodniczący:	SSA Irena Mazurek
	Sędziowie:	SSA Barbara Gonera SSO del. Elżbieta Selwa (spr.)
	Protokolant	st.sekr.sądowy Elżbieta Stachowicz

po rozpoznaniu w dniu **18 października 2017 r.**

na rozprawie

sprawy z wniosku **K. B.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w J.**

o emeryturę

na skutek apelacji wnioskodawcy

od wyroku **Sądu Okręgowego w Krośnie**

z dnia **19 października 2016 r.** sygn. akt **IV U 478/16**

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Krośnie, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

III AUa 94/17

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 31 marca 2016 r. znak (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w J. odmówił wnioskodawcy K. B. prawa do emerytury w wyniku uznania, że wnioskodawca nie spełnia warunków do przyznania świadczenia w trybie

art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz nie przedłożył żadnych nowych dowodów mających wpływ na zmianę decyzji odmownej z dnia 26 maja 2014 r.

W odwołaniu od tej decyzji wnioskodawca zarzucił, że Zakład bezpodstawnie odmówił mu prawa do emerytury, gdyż w okresie 01.09.1980r. - 31.12.1999r. wykonywał pracę w warunkach szczególnych przy obsłudze młynów służących do mechanicznego rozdrabniania drewna. Wnioskodawca wnosił w odwołaniu o zmianę zaskarżonej decyzji i przyznanie prawa do emerytury.

ZUS Oddział w J. w odpowiedzi na odwołanie wyjaśnił, że decyzją z dnia 26 maja 2014 r. odmówił wnioskodawcy prawa do emerytury w wyniku ustalenia, że nie wykazał wykonywania pracy w warunkach szczególnych przez okres co najmniej 15 letni przypadający przed 1 stycznia 1999r. Wniesione przez wnioskodawcę odwołanie od tej decyzji zostało oddalone przez Sąd Okręgowy w Krośnie wyrokiem z dnia 21 września 2015 r., a złożoną apelację oddalił Sąd Apelacyjny w Rzeszowie wyrokiem z dnia 17 lutego 2016 r., sygn. akt III AUa 1015/15.

W dniu 8 marca 2016 r. wnioskodawca ponownie wystąpił z wnioskiem o emeryturę lecz nie przedstawił żadnych nowych dowodów mających wpływ na zmianę stanowiska wyrażonego w decyzji z dnia 26 maja 2014 r. i w związku z tym Zakład ponownie odmówił wnioskodawcy prawa do emerytury. Zakład wniósł o oddalenie odwołania.

Wyrokiem z dnia 19 października 2016 r. Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krośnie oddalił odwołanie K. B..

Odwołując się do treści dokumentów złożonych w aktach emerytalnych Sąd Okręgowy wskazał, że decyzją z dnia 26 maja 2014 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w J. odmówił wnioskodawcy prawa do emerytury w wyniku ustalenia, że wnioskodawca udowodnił wykonywanie pracy w warunkach szczególnych tylko przez 1 miesiąc i 17 dni. Zakład Ubezpieczeń nie zaliczył do okresów pracy wykonywanej w warunkach szczególnych okresu zatrudnienia wnioskodawcy w Zakładach (...) od 1 października 1974 r. do 31 lipca 1980 r. i od 1 sierpnia 1980 r. do 31 grudnia 1998r. Odwołanie wnioskodawcy od tej decyzji zostało oddalone przez Sąd Okręgowy w Krośnie wyrokiem z dnia 21 września 2015 r., sygn. akt IV U 987/14, po tym jak Sąd ustalił na podstawie dowodów z zeznań świadków oraz opinii biegłego M. M., że wnioskodawca pracował w warunkach szczególnych jedynie w okresie od 15 sierpnia 1974 r. do 30 września 1974 r. na stanowisku manewrowego oraz od 22 marca 1975 r. do 31 sierpnia 1980 r. na stanowiskach ładowacza drewna i rębakowego drewna. Apelacja wnioskodawcy od wyroku Sądu Okręgowego w Krośnie została oddalona orzeczeniem Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 17 lutego 2016 r. sygn. akt III. AUa. 1015/15.

Sąd Okręgowy wskazał, że ponowny wniosek o emeryturę K. B. złożył w dniu 8 marca 2016 r., przy czym nie dołączył do wniosku żadnych nowych dowodów ani też nie ujawnił żadnych nowych okoliczności mogących mieć wpływ na prawo do dochodzonego świadczenia, gdyż we wniosku zawarł jedynie informację, że wszystkie dokumenty znajdują się w aktach ZUS, co oznacza że wnioskodawca nie dysponował żadnymi nowymi dowodami. Zakład ubezpieczeń zaskarżoną decyzją kolejny raz odmówił wnioskodawcy prawa do emerytury.

Sąd Okręgowy w Krośnie dokonując oceny prawnej, naprowadził, iż przeprowadzone postępowanie odwoławcze wykazało brak podstaw do uwzględnienia odwołania, gdyż Zakład prawidłowo ocenił, że przesłanki art. 114 ust 1 wyżej powołanej ustawy nie zostały spełnione. Wobec braku podstaw do uwzględnienia odwołania Sąd orzekł o jego oddaleniu na podstawie art. 477¹⁴§1 kpc.

Od powyższego wyroku apelacja została złożona przez wnioskodawcę K. B. reprezentowanego przez fachowego pełnomocnika. Zaskarżonemu wyrokowi zarzucono :

- naruszenie prawa materialnego tj. art. 114 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. 2016/887) poprzez uznanie, że wnioskodawca nie zaoferował nowych dowodów w sprawie,

- naruszenie prawa procesowego tj. art. 233 kpc polegające na wydaniu wyroku bez wyjaśnienia wszystkich okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy wobec niedopuszczenia dowodów z zeznań świadków oraz opinii biegłego sądowego wydanej w sprawie jednego z powołanych świadków,
- naruszenie prawa procesowego tj. art. 328 §2 kpc poprzez zaniechanie uzasadnienia wyroku co w praktyce uniemożliwia ocenę jego zasadności.

Apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i poprzedzającej go decyzji ZUS poprzez przyznanie wnioskodawcy prawa do emerytury od daty złożenia wniosku ewentualnie o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji oraz o zasądzenie na rzecz wnioskodawcy kosztów postępowania , w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu skarżący odniósł się do możliwości wzruszania prawomocnych decyzji emerytalno – rentowych i zasad stosowania art. 114 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, podnosząc, że wnioskodawca zaoferował nowe dowody, które jednak nie zostały przeprowadzone i ocenione przez Sąd Okręgowy, zamykając wnioskodawcy drogę do dochodzenia praw, przy czym Sąd w żaden sposób nie uzasadnił odmowy dopuszczenia dowodów poprzestając na dokumentach w aktach ZUS. Podniesiono także, że w ocenie wnioskodawcy spełnia on warunki do przyznania dochodzonej emerytury.

Pełnomocnik organu rentowego na rozprawie apelacyjnej wniósł o oddalenie apelacji jako nieuzasadnionej.

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie zważył co następuje :

Apelacja wnioskodawcy okazała się uzasadniona, skutkując wydaniem orzeczenia kasatoryjnego.

Przedmiotem odwołania wnioskodawcy K. B. do Sądu Okręgowego w Krośnie była decyzja ZUS, w której odmówiono mu prawa do emerytury. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy powołał jako podstawę prawną przepisy art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. 2016/887) i § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. 1983/8/43 ze zm.) oraz art. 114 w/w ustawy i wskazał, że odmawia świadczenia ponieważ do wniosku o emeryturę z dnia 13 kwietnia 2016r. wnioskodawca nie przedłożył żadnych nowych dokumentów, które mogłyby mieć wpływ na zmianę decyzji z dnia 26 maja 2014r.

Poza sporem pozostawało, że decyzją z dnia 26 maja 2014r. odmówiono wnioskodawcy prawa do emerytury i stała się ona prawomocna na skutek negatywnych dla wnioskodawcy orzeczeń Sądu Okręgowego w Krośnie i Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie. Zatem wniosek emerytalny ubezpieczonego K. B. z daty 13 kwietnia 2016r., inicjujący postępowanie przed Zakładem Ubezpieczeń Społecznych Oddziałem w J., załatwiony decyzją odmowną zaskarżoną w niniejszym postępowaniu był wnioskiem złożonym w trybie art. 114 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS. Składając wniosek emerytalny K. B. dołączył złożone na piśmie, a potwierdzone przez Inspektora ZUS zeznania świadków J. B. i W. W. oraz pisemne oświadczenie W. W. – dotyczące charakteru pracy wnioskodawcy w okresie zatrudnienia w Zakładzie (...). Zatem ubezpieczony występując z obecnym wnioskiem emerytalnym i domagając się ponownego rozpoznania jego prawa do spornego świadczenia przedłożył w jego mniemaniu nowe dowody w postaci zeznań świadków nieprzesłuchiwanych w poprzednim procesie. Sąd Okręgowy potraktował przedmiotowy wniosek emerytalny jako inicjujący postępowanie w trybie art. 114 ustawy emerytalno – rentowej, lecz na podstawie tych oferowanych dowodów nie czynił żadnych ustaleń, a jedynie jednozdaniowo uzasadnił, że wnioskodawca do wniosku „nie dołączył do wniosku żadnych nowych dowodów ani też nie ujawnił żadnych nowych okoliczności mogących mieć wpływ na prawo do dochodzonego świadczenia”. Już więc w tym miejscu można przyznać rację skarżącemu, który zarzucił Sądowi Okręgowemu, że oddalając jego odwołanie nie przedstawił w pisemnych motywach swego wyroku wyводу pozwalającego na kontrolę zapadłego rozstrzygnięcia, czym naruszył art. 328 § 2 kpc.. Sąd Okręgowy naprowadził na niespełnienie przesłanek z art. 114 ustawy lecz w żadnej mierze się do tych przesłanek nie odniósł, w kontekście dowodów oferowanych przez wnioskodawcę

Należy przyznać, że co do zasady, wydanie decyzji przez organ rentowy powoduje możliwość wszczęcia postępowania cywilnego, chociażby dotyczyła ona ponownie tego samego świadczenia, które było już przedmiotem sporu w poprzednio toczącym się procesie. Wynika to stąd, że przedmiotem postępowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych jest kontrola określonej decyzji. Wydanie przez organ rentowy kolejnej decyzji otwiera drogę do wniesienia odwołania, a więc do wszczęcia nowego postępowania cywilnego. Natomiast odwołanie od nowej decyzji organu rentowego podlega merytorycznemu rozpoznaniu, zgodnie z zasadą przewidzianą w art. 83 ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. 2015/121 ; por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 marca 2012 r., I UK 299/11, OSNP 2013 nr 9 - 10, poz. 118).

Założenie kolejnego wniosku jest w szczególności dopuszczalne w warunkach określonych w art. 114 ust. 1 tj. gdy po uprawomocnieniu się decyzji w sprawie świadczeń zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub na ich wysokość. Oczywiście chodzi o nowe dowody ale tylko takie, które służą potwierdzeniu okoliczności faktycznych istniejących przed wydaniem decyzji, a mających wpływ na powstanie prawa do świadczenia lub jego wysokości.

Zatem w przypadku złożenia wniosku w trybie art. 114 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, w pierwszej kolejności konieczne jest zbadanie przesłanki dopuszczalności wystąpienia z takim wnioskiem. W razie stwierdzenia ich braku organ rentowy powinien odmówić ponownego ustalenia prawa do świadczenia, natomiast w sytuacji gdy dojdzie do odmiennej konkluzji to winien wydać decyzję merytoryczną np. odmowną jeśli nowe okoliczności lub dowody nie pozwalają na stwierdzenie powstania po stronie zainteresowanego prawa do tegoż świadczenia. W obydwu przypadkach mamy do czynienia z nowymi decyzjami organu rentowego

W niniejszej sprawie K. B. domagał się ponownej oceny jego prawa emerytury z uwzględnieniem okresu zatrudnienia uprzednio nieuznanego za pracę w szczególnych warunkach i stosując art. 114 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, Zakład nie stwierdzając zaistnienia określonych w tym przepisie przesłanek do wznowienia postępowania, winien wydać decyzję odmawiającą ponownego ustalenia prawa wnioskodawcy do emerytury. Natomiast ZUS wydał decyzję odmawiającą prawa do świadczenia, zatem zasadnym jest wniosek, że doszło do wznowienia postępowania w sprawie.

Rozpoznając odwołanie od zaskarżonej decyzji Sąd I instancji winien był skontrolować w pierwszej kolejności dopuszczalność przedmiotowego wniosku w świetle art. 114 ust. 1 ustawy emerytalno - rentowej tj. czy istotnie składane przez wnioskodawcę dowody są nowymi i czy mają wpływ na prawo do emerytury. Powyższe wymagałoby chociażby skonfrontowania z materiałem dowodowym jaki został już przeprowadzony w poprzednim postępowaniu, zaś takich działań po stronie Sądu Okręgowego w Krośnie zabrakło. Nie zostały nawet dołączone akta postępowania w sprawie IV U 987/14 co już samo w sobie uniemożliwiało zbadanie przesłanki „nowych dowodów” nie mówiąc już o sprawdzeniu dalszych warunków stosowania art. 114 ust. 1 ustawy emerytalnej.

Następnie w razie uznania spełnienia przez ubezpieczonego warunków wynikających z art. 114 ust. 1 Sąd Okręgowy powinien dokonać ustaleń w zakresie stanu faktycznego sprawy, z uwzględnieniem przedłożonych przez wnioskodawcę nowych dowodów i na tej podstawie ponownie ocenić roszczenia emerytalne skarżącego w świetle właściwych przepisów prawa materialnego.

Zaznaczyć wypadnie, że nowe dowody o jakich mowa w tym przepisie to ujawnione dowody istniejące przed wydaniem decyzji, jak i dowody uzyskane po wydaniu decyzji pod warunkiem, że mają wpływ na ustalenie faktów dla potrzeb dochodzonego świadczenia. Powołany przepis nie precyzuje jakie to mogą być dowody zatem należy przyjąć, że mogą być to tak dokumenty jak i dowody osobowe o ile dotyczą faktów stanowiących przedmiot ustaleń w poprzednim postępowaniu i są to dowody wówczas istniejące, lecz niepowołane przez stronę. Celem ich wskazania przez wnioskodawcę jest wszakże ustalenie okoliczności faktycznych (potwierdzenie prawdziwości lub fałszywości twierdzeń o faktach) istniejących przed wydaniem wcześniejszej decyzji, mających wpływ na powstanie prawa do świadczenia lub jego wysokości. Te nowe dowody podlegają ocenie wraz z całym materiałem zgromadzonym w toku

poprzedniego postępowania – tak zasługujący na pełną akceptację wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 lutego 2017r. II UK 740/15.

Jak już wskazano Sąd Okręgowy uchylił się od dokonania oceny przesłanek zastosowania w prawie art. 114 ust.1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS i zasadnym jest zarzut apelacji naruszenia tego przepisu. W aktualnym stanie sprawy nie sposób stwierdzić czy zaferowane przez wnioskodawcę dowody są takimi o jakich mowa w powołanym przepisie. Rzeczą Sądu Okręgowego będzie więc w pierwszej kolejności ustalenie i rozważenie czy dowody na jakie aktualnie powołuje się wnioskodawca uzasadniają wznowienie postępowania w sprawie emerytalnej. Dopiero po przeprowadzeniu takiej analizy i uzyskaniu odpowiedzi pozytywnej dla wnioskodawcy możliwe będzie dokonanie oceny merytorycznej jego żądania tj. czy istotnie wnioskodawcy należy się prawo do dochodzonej emerytury w trybie art. 184 ustawy emerytalnej, czy raczej tak jak uczynił to ZUS w zaskarżonej decyzji prawa tego należy mu odmówić. Wyrok wydany po zbadaniu powyższych elementów przez Sąd I instancji będzie mógł być przedmiotem merytorycznej oceny w toku kontroli instancyjnej.

Podniesione w apelacji zarzuty naruszenia prawa procesowego i materialnego okazały się w pełni zasadne, gdyż Sąd wydał wyrok bez wyjaśnienia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, de facto jedynie powielając stanowisko ZUS, nie zbadał przesłanek stosowania art. 114 ust. 1 ustawy emerytalno – rentowej zaś uzasadniając orzeczenie ograniczył się do jednozdaniowej konkluzji o niespełnieniu przesłanek z art. 114 ust. 1 w praktyce uniemożliwiając ocenę zasadności stanowiska zajętego w wydany wyroku.

Zaskarżony w sprawie wyrok zapadł w warunkach uzasadniających przyjęcie, że istota sporu nie została rozpoznana a postępowanie dowodowe wymaga przeprowadzenia w całości, zatem zasadnym było uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Krośnie z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego – a to na podstawie art. 386 §4 kpc i art. 108 §2 kpc.